

**ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ & ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ
ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ & ΜΑΛΙΑΚΟΥ
ΚΟΛΠΟΥ
«ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ»**

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
<http://www.minenv.gr>

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΜΚΟ «**ΣΟΛΩΝ**»

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Η έκδοση αυτή τυπώθηκε το 2004 από την ΜΚΟ «ΣΟΛΩΝ». στο πλαίσιο της υλοποίησης της πρότασης: «ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΜΦΙΚΤΥΟΝΙΑ NATURA ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ –ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΣΤΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΔΕΛΤΑ ΤΟΥ ΣΠΕΡΧΕΙΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΑΛΙΑΚΟΥ ΚΟΛΠΟΥ» του Προγράμματος «ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ» του ΥΠΕΧΩΔΕ.

Η έκδοση αυτή έχει χρηματοδοτηθεί από το ΥΠΕΧΩΔΕ.
ISBN 960-7723-04-X

Συγγραφείς του παρόντος: Ιωάννης Ζήσης, Ιωάννα Μουσοπούλου, Ιωάννης Παρασκευουλάκος.

Επιμέλεια μακέτα μοντάζ : Αλέξανδρος Μπέλεσης

Τα δικαιώματα της συγγραφής και εικαστικών ανήκουν στο συγγραφέα – φωτογράφο ως προς την ουσία και οποιαδήποτε αλλαγή θα πρέπει να γίνεται με τη σύμφωνη γνώμη του. Τα εκδοτικά δικαιώματα του παρόντος βιβλίου ανήκουν στο ΥΠΕΧΩΔΕ και δε χρειάζεται η σύμφωνη γνώμη του φορέα υλοποίησης του προγράμματος για την ανατύπωση του εντύπου.

Copyright του παρόντος βιβλίου © ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ – «ΣΟΛΩΝ».

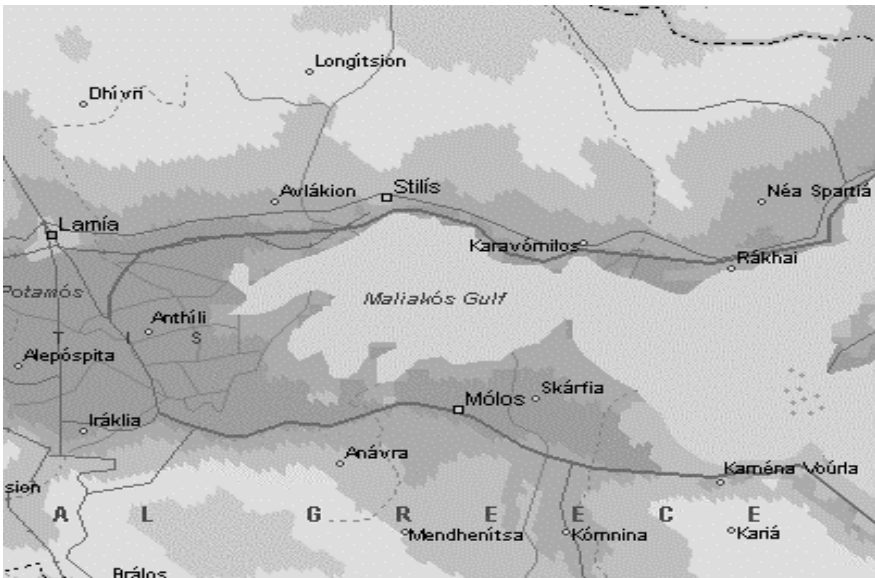
Copyright κειμένων και φωτογραφιών © «ΣΟΛΩΝ»

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κεφ 1. Η θεσμοθέτηση της προστασίας των περιοχών της φύσης και της βιοποικιλότητας, σύντομη ματιά στην ιστορία του θεσμού	7
Κεφ 2. Η Natura Σπερχειού και Μαλιακού Κόλπου.....	10
Κεφ 3 Οικοτουριστικές προοπτικές.....	12
Κεφ 4. Το αγροτικό τοπίο.....	15
Κεφ 5. Το πρόβλημα των απορριμμάτων	16
- Φύση απορρίματα & οικοτουρισμός	
Κεφ 6. Άλλα σημαντικά σημεία.....	20
Κεφ 7 Επιχειρησιακό Σχέδιο και Βιώσιμη Ανάπτυξη	23
Κεφ 8. Μεταβατική οικοαγροτική ανάπτυξη	31
Κεφ 9. Ολοκληρωμένη αειφορική διαχείριση θαλάσσιου χώρου & ιδιαίτερα του παράκτιου περιβάλλοντος.....	32
Κεφ10. Περιβαλλοντικός εκσυγχρονισμός	35
Κεφ11. Σύστημα επιστημονικής παρακολούθησης	37
Κεφ12. Η στρατηγική ανάδειξης της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς.....	38
Κεφ13. Ποιότητα ζωής και πολιτισμός.....	40

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ14. Θεσμοί – Φύση – Κοινωνία και Πολιτισμός	41
Κεφ15. Η συνολική στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης στο χώρο του Σπερχειού – Μαλιακού.....	48
Βιβλιογραφία	51
Χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις	52

Οι συντεταγμένες της περιοχής Natura:

Γεωγραφικό μήκος: 22°27

Γεωγραφικό πλάτος: 38°52

SPA μ

Κωδικός NATURA 2000 : GR 2440002

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

«Οι άνθρωποι θα μείνουν πτωχοί γιατί δε θάχουν αγάπη στα δένδρα».

Άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός.

«Εχθρός της φύσης είναι εκείνος που φαντάζεται ότι είναι σοφότερος από τη φύση. Οφείλουμε να προσεγγίσουμε τη φύση από τη μεριά της αιωνιότητας»

*Θεόφραστος Παράκελσος –
Αναγεννησιακός Ιατροφιλόσοφος*

«Κάνε χρήση όχι κατάχρηση. Μη γίνεις όλεθρος όλων των ζωντανών...Μην επιδιώκεις να γεμίσεις την κοιλιά σου, σαν νάναι βαθύ πηγάδι που δεν γεμίζει ποτέ».

Λόγος περί Ευποιίας του Γρηγορίου Νύσσης

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 1. Η θεσμοθέτηση της προστασίας των περιοχών της φύσης και της βιοποικιλότητας, σύντομη ματιά στην ιστορία του θεσμού.

Η θεσμοθέτηση της προστασίας της φύσης, ανήκει στη σχετικά πρόσφατη ευρωπαϊκή ιστορία. Η αφετηρία της βρίσκεται στην εποχή του Σουηδού βασιλιά Γουστάδου Αδόλφου και συνοδοιπορεί με το άλλο μεγάλο θεσμικό βήμα, για την προστασία του πολίτη, καθώς τον ίδιο καιρό ξεκινάει και η πρώτη θεσμοθέτηση Συνηγόρου του Πολίτη, από τον ίδιο ηγεμόνα.

Στη συνέχεια και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα θεσμοθετείται η πρώτη «επιτροπή φύση» από τον πρόεδρο των ΗΠΑ Θεόδωρο Ρούσβελτ που και πάλι συμπίπτει χρονικά με το νόμο Πέρκινς για το εργασιακό περιβάλλον και την προστασία της εργασίας.

Από αυτές τις δυο συμπώσεις, διαφαίνεται πως η αντίληψη που υπήρχε ότι η προστασία της φύσης συγκρουόταν με την ανάπτυξη και τις κοινωνικές κατακτήσεις, δεν είναι αληθινή. Αντίθετα μάλιστα στη διάρκεια του μεσοπολέμου μετά από τη μεγάλη ύφεση, τα πρώτα κοινωνικά προγράμματα για την απασχόληση, συνδέθηκαν με το περιβάλλον και τον πολιτισμό κατά την διάρκεια του New Deal επί προεδρίας Φρανκλίνου Ρούσβελτ.

Ιστορική ήταν η θεσμοθέτηση της προστατευόμενης περιοχής του πάρκου του Yellowstone στις ΗΠΑ, το 1872 και η ίδρυση της εταιρείας για την προστασία των πουλιών το 1889 στην Αγγλία.

Στην αρχαία Ελλάδα ιστορικός σταθμός, υπήρξε το ζωολογικό πάρκο του Αριστοτέλη, καθώς χρησιμοποιήθηκε για την επιστημονική παρακολούθηση από μέρους του μεγάλου φιλοσόφου που είναι και ο πατέρας της ζωολογίας, όπως ο μαθητής του θεόφραστος είναι ο πατέρας της Βοτανικής.

Στην Ελλάδα οι πρώτες προστατευόμενες περιοχές, απέκτησαν το θεσμικό τους καθεστώς κατά τη διάρκεια του με-

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

σοπολέμου, με το νόμο 856 του 1937. Ήταν οι εθνικοί δρυμοί του Ολύμπου και του Παρνασσού, οι δύο πρώτοι που απέκτησαν καθεστώδες προστασίας. Η νομοθεσία του περιβάλλοντος από το 1950 έως και σήμερα, εξελίχθηκε ιδιαίτερα σε σχέση με τα δάση, τις ζώνες οικιστικού ελέγχου, τις προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura και την ίδρυση διαχειριστικών φορέων. Ένας μεγάλος διεθνής σταθμός για την προστασία της βιοποικιλότητας και των υδροβιοτόπων, υπήρξε η συνθήκη του Ramsar το 1971 και οι οδηγίες της ΕΟΚ 79/409 και 92/43 για οικοτόπους και ειδικές ζώνες διατήρησης – Natura.

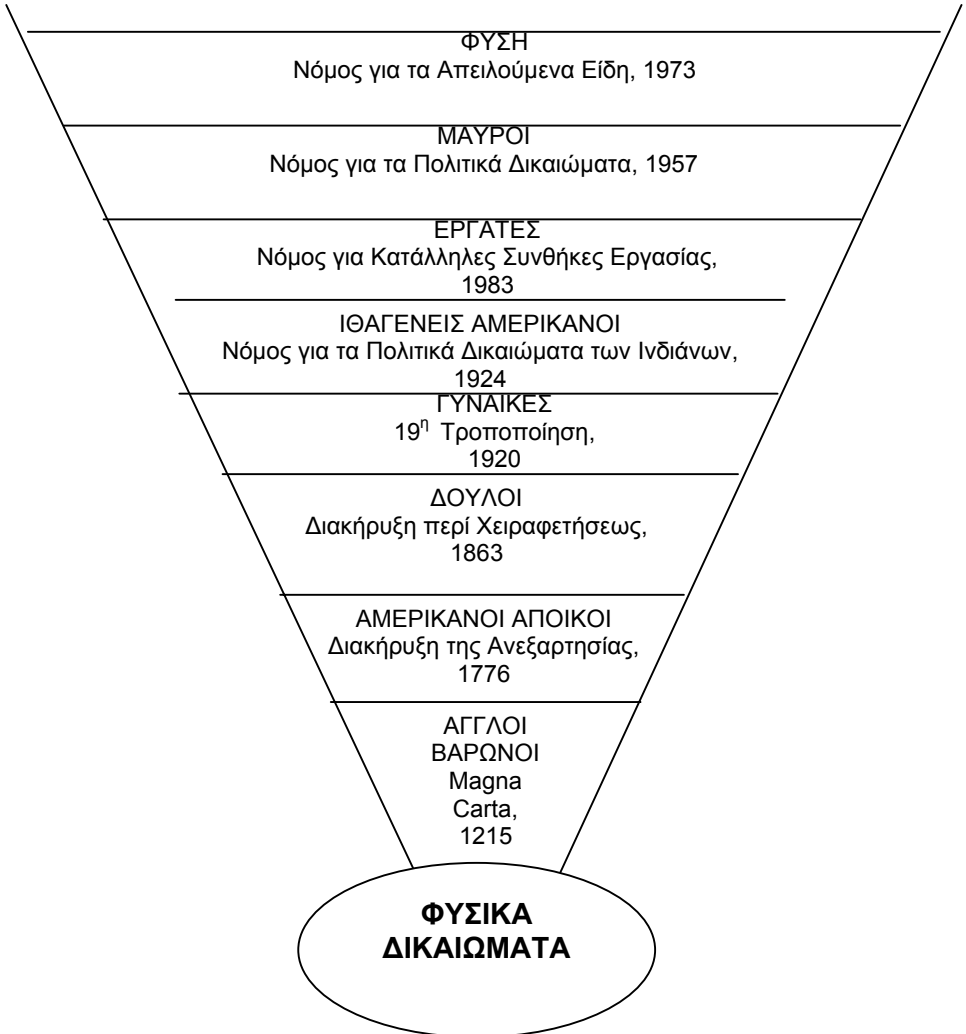
Από την παγκόσμια διάσκεψη του Ρίο και στα πλαίσια του 5^{ου} και του 6^{ου} προγράμματος δράσης της Ε.Ε. η πρόοδος προστασίας περιοχών και βιοποικιλότητας, είναι σαφής αν και παρουσιάζει καθυστερήσεις.

Ο σκοπός για τη θεσμοθέτηση των περιοχών Natura, ή φύσης, είναι η προστασία των οικοτόπων και βιοτόπων και της βιοποικιλότητας ώστε η φύση να διατηρεί το χαρακτήρα της σε μήκος χρόνου και να αποτελεί όπως χαρακτηριστικά έχει δηλωθεί στη διακήρυξη του Δελχί για τα εθνικά πάρκα, «πηγή έμπνευσης, επιστημονικής προόδου, καλλιέργειας και αναψυχής».

Η ανάγκη του σύγχρονου ανθρώπου και της σύγχρονης κοινωνίας για ποιότητα ζωής, είναι συνυφασμένη με την ποιότητα του περιβάλλοντος και με την επαφή του ανθρώπου με τη φύση και τη ζωή μέσα σε αυτή. Παράλληλα η φύση αποτελεί ένα πολιτιστικό εισόδημα για το σύγχρονο άνθρωπο, καθώς όπως χαρακτηριστικά είχε πει ο Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, ή ο ίδιος ο τόπος σε προκαλεί αισθητικότερα να τον αισθανθείς και ιστορικότερα να τον κατανοήσεις”. Σε κάθε τόπο υπάρχει μύθος, σε κάθε τόπο υπάρχει η δυνατότητα της ανθρώπινης διαχείρισης που δεν θα επιβαρύνει το περιβάλλον και θα φέρει αξίες στην κοινωνία και τον πολιτισμό.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Με την έννοια αυτή είναι ορθό το συμπέρασμα ότι «ο πολιτισμός μιας χώρας μπορεί να κριθεί και από τον τρόπο που διαχειρίζεται και προστατεύει τα εθνικά της πάρκα».

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 2. Η Natura Σπερχειού και Μαλιακού

A Ο στόχος

Με αυτό λοιπόν το ιστορικό προοίμιο, η περιοχή Natura, Σπερχειού – Μαλιακού, εντάσσεται με προοπτικές προστασίας της φύσης, οικοανάπτυξης και βιώσιμης ανάπτυξης, ως μια περιοχή μέσα στην οποία καλούμαστε να διατηρήσουμε την κοινωνική ευημερία, ενώ παράλληλα θα προστατεύσουμε το περιβάλλον με τη βοήθεια και τη στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης και της οικοανάπτυξης.

B Τα οικολογικά επίκεντρα

Τρία είναι τα σημαντικότερα επίκεντρα της περιοχής Natura, Σπερχειού – Μαλιακού:

Το πρώτο επίκεντρο : Τα πλατανοδάση.

Παρακολουθώντας τη λεκάνη απορροής του Σπερχειού, βλέπουμε τα παραποτάμια δάση που μαζί με τον Σπερχειό, διαμορφώνουν έναν πυρήνα υψηλής βιοτοπικής σημασίας για την πανίδα και την ορνιθοπανίδα ενώ ταυτόχρονα διαμορφώνουν πεδία για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού και για την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Τα πλατανοδάση του Σπερχειού, μπορεί να θεωρηθούν καθώς είναι εκτεταμένα συνεχή, σαν ιδιαίτερης σημασίας και ως σημαντικός πόρος για την οικοτουριστική ανάδειξη της περιοχής.

Το δεύτερο επίκεντρο : Ο «Ελληνοπυγόστεος»

Το δεύτερο επίκεντρο βιοτοπικής σημαντικότητας της περιοχής, βρίσκεται στο γεγονός ότι στην περιοχή αυτή, προσφέρεται το ενδιαίτημα για τη διαβίωση, στα εσωτερικά ύδατα (στα γλυκά νερά) του μοναδικού, στον κόσμο ψαριού γνωστού με το όνομα «Ελληνοπυγόστεος». Οι έρευνες που έχουν γίνει από το Ε.Κ.Θ.Ε και ιδιαίτερα από το διδάκτορα - ιχθυολόγο και διευθυντή ερευνών Χαράλαμπο Νταουλά, αναδεικνύουν τα προβλήματα και τις συνθήκες που πρέπει να διαχειριστούμε για τη βιωσιμότητα αυτού, του σπάνιου, μοναδικού και εκτεθειμένου στον κίνδυνο της τοπικότητας - ενδημικότητας, ψαριού.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Πρέπει να σημειώσουμε εδώ ότι ο «Ελληνοπυγότεος», έχει καθεστώς διεθνούς προστασίας, προστατεύεται επίσης και από το εθνικό νομικό καθεστώς και από απόφαση της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

Ο «Ελληνοπυγότεος», δε προσφέρεται βέβαια για αυτή τη θεαματική παρακολούθηση όπως η χελώνα Caretta - Caretta ή όπως η φώκια Monachus - Monachus, αλλά αποτελεί έναν εξίσου σημαντικό στοιχείο ως βιοποικιλότητα μέσα στην εθνική μας επικράτεια.

Οι δυνατότητες για την οικοτουριστική αξιοποίηση αυτού του μοναδικού ψαριού, πρέπει να εξεταστούν με τη βοήθεια ειδικών επιστημόνων, έτσι ώστε να μην επηρεαστεί η βιωσιμότητά του, αλλά αντίθετα να υποστηριχθεί.

Το τρίτο επίκεντρο :Η ορνιθοπανίδα και ο υδροβιότοπος.

Το τρίτο σημαντικό σημείο στην περιοχή Natura Σπερχειού – Μαλιακού, συντίθεται από τον υδροβιότοπο του δέλτα στις εκβολές του Σπερχειού και από την παράκτια ζώνη του Μαλιακού κόλπου, που λειτουργεί σαν ένας σημαντικός σταθμός διαμονής για την ορνιθοπανίδα, ή αλλιώς για τα πουλιά που είτε είναι μεταναστευτικοί πληθυσμοί είτε διαβιούν εποχιακά εκεί.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 3. Οικοτουριστικές προοπτικές.

Παράλληλα όμως με τις ιδιαιτερότητες και τα σημαντικά σημεία για τη βιοποικιλότητα στην περιοχή Σπερχειού – Μαλιακού, μπορούμε να σημειώσουμε ότι υπάρχουν και ιδιαίτερες αισθητικές αξίες, οι οποίες αναδεικνύονται μέσα στην ποικιλότητα του τοπίου, το ευρύτερο περιβάλλον και το πέρασμα των εποχών. Οι συνθήκες αυτές, συνιστούν για την περιοχή την καλύτερη δυνατή συνθήκη για την οικοτουριστική της ανάπτυξη. Η οικοτουριστική ανάπτυξη που μπορεί να συνδυαστεί με την αξιοποίηση με όρους βιώσιμου και εναλλακτικού τουρισμού, του ευρύτερου πεδίου, και ιδιαίτερα με τις δυνατότητες που προσφέρει η ανάπτυξη των ιαματικών πηγών.

Οι προοπτικές ανάδειξης και ερμηνείας του περιβάλλοντος, είναι εξαιρετικά θετικές, αν αξιοποιηθεί με ενιαίο και συντονισμένο τρόπο το τοπίο και οι θέσεις θέας που υπάρχουν στην κοιλάδα του Σπερχειού και στο ευρύτερο περιβάλλον της.

Το πρώτο βήμα για αυτή την οικοτουριστική αξιοποίηση, πρέπει να προέλθει από την ανάδειξη του σεβασμού στη φύση ώστε να μην υπάρχει αισθητική ή άλλη ρύπανση, από τους ίδιους τους κατοίκους και τις οικονομικές δραστηριότητες, και επιπλέον ώστε να αποκτηθεί, ή να δημιουργηθεί η εντύπωση της πραγματικής αξίας, της ομορφιάς και της φύσης.

Η περιοχή διαθέτει όλα εκείνα τα στοιχεία που θα μπορούσαν να την κάνουν υψηλών προδιαγραφών οικοτουριστικό προορισμό. Σε συνδυασμό με τον εθνικό δρυμό Οίτης, το Καλλιδρομο, τον Γοργοπόταμο, τον Τυμφρηστό αλλά και την Όθρυ.

Μέχρι τώρα όμως δεν έχουν αναπτυχθεί ούτε στρατηγικές, ούτε προϊόντα που θα εξυπηρετήσουν την ανάδειξη της περιοχής ως οικοτουριστικού προορισμού. Οι υποδομές δεν είναι επαρκείς για αυτό. Μιλάμε για ήπιες υποδομές, που όμως δεν υπάρχουν. Το μεγαλύτερο όμως πρόβλημα συνίσταται, αφενός μεν στην ήδη υπάρχουσα αισθητική ρύπανση, κυρίως

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

από τα απορρίμματα και επίσης από τα αστικά απόβλητα που χύνονται καθ’ όλο το μήκος του Σπερχειού.

Ένα άλλο βασικό στοιχείο που απαξιώνει τις προοπτικές για την οικοανάπτυξη και τον οικοτουρισμό, βρίσκεται στην έλλειψη της πληροφόρησης και της κοινωνικής αποτίμησης του φυσικού περιβάλλοντος. Δεν έχει ακόμη κατανοηθεί η σημαντικότητα του τόπου, δεν έχει αφομοιωθεί ως ιδιαίτερης αισθητικής ομορφιάς αλλά και οικολογικής αξίας, η περιοχή του Σπερχειού – Μαλιακού.

Όμως υπάρχουν ελπίδες για την αλλαγή του κλίματος, καθώς σε ένα μεγάλο βαθμό το κλίμα αυτό προερχόταν από την παλιά αναπτυξιακή νοοτροπία που δεν κατανοούσε τη φύση σαν ένα αμιγές και ακέραιο κεφάλαιο και αξία, το οποίο από μόνο του αποτελεί, όχι μόνο κοινωνική περιουσία αλλά και οικονομική αξία και πλούτο, χωρίς να χρειάζεται να επεμβούμε σε αυτό αλλά απλά να δράσουμε με την προστασία και την ανάδειξή του.

Σημεία οικοτουριστικής Ανάδειξης

1. προσδιορισμός του γενικού τουριστικού ενδιαφέροντος της περιοχής
2. προσδιορισμός και ανάδειξη περιβαλλοντικής αξίας και ιδιαιτερότητας :
 - α. οικοσύστημα, ανάγλυφο, τοπία
 - β. βιοποικιλότητα
 - γ. ειδικό οικοενδιαφέρον
 - δ. προοπτικές, προσεγγίσεις θεματικές κ.α.
3. πολιτιστική, μνημειακή και μυθιστορική αξία, ανάδειξη και σημαντικότητα λαογραφικών στοιχείων
4. προσδιορισμός εσωτερικών διαδρομών
5. ανάδειξη τουριστικών αξιών / ποιότητας ζωής
 - α. θέσεις θέας
 - β. ενδιαφέροντα θέματα και σημεία ειδικού ενδιαφέροντος
 - γ. ασχολίες επισκέπτη
 - δ. ιδιαιτερότητες και «καθημερινότητες»

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

- ε. ευρύτερο τουριστικό ενδιαφέρον και γειτονικοί τόποι
- στ. συγκοινωνιακή εσωτερική – εξωτερική, πληροφοριακή συναλ-
λακτική και επικοινωνιακή εξυπηρέτηση
- ζ. φιλοξενία, γεύματα (τοπική ποιότητα), διασκέδαση
- η. αθλητικές δραστηριότητες
- θ. πολιτιστικές δραστηριότητες
- ι. αγροτουριστικές δραστηριότητες
- ια. Τοπική αγορά

6. Έμφαση στην προστασία του τοπίου και της βιοποικιλότητας και ρυθμίσεις δράσεων και επισκεψιμότητας με βάση την αιφορική φέ-
ρουσα ικανότητα.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 4. Το αγροτικό τοπίο.

«Το μαγευτικό τοπίο που είδα σήμερα το πρωί σχηματίζεται αναμφίβολα από είκοσι ή τριάντα περίπου αγροκτήματα. Ο Μίλλερ είναι ιδιοκτήτης αυτού του αγρού, ο Λοκ του άλλου και ο Μάνινγκ του δάσους παραπέρα. Κανένας όμως δεν είναι ιδιοκτήτης του θαυμάσιου τοπίου. Υπάρχει μια ιδιοκτησία στον ορίζοντα που δεν είναι κανενός και ανήκει σ' εκείνο το μάτι που μπορεί να ενώσει όλα τα κομμάτια, όπως το μάτι του ποιητή. Είναι το καλύτερο τμήμα των κτημάτων των ανθρώπων αυτών. Μόνον που γι' αυτό τα συμβόλαιά τους δεν δίνουν τίτλο ιδιοκτησίας και δεν μπορούν να μας πουν τίποτε».

Ραλφ Βάλντο Έμερσον αμερικανός φιλόσοφος και συγγραφέας.

Ένα άλλο ζήτημα που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή, συνδέεται με το αγροτικό τοπίο. Η περιοχή πρέπει να προσεγγιστεί με μια στρατηγική για το αγροτικό τοπίο, καθώς μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι διατηρούνται στοιχεία πλούσιου αγροτικού τοπίου.

Αυτά όμως εκτίθενται σε κινδύνους, μέσα από τις επεμβάσεις που γίνονται μετά από αναδασμούς, ή μέσα από νοοτροπίες που θεωρούν άχρηστο ένα δέντρο μέσα σε ένα χωράφι σταριού, ή όποιας άλλης ετήσιας καλλιέργειας.

Το τοπίο αποτελεί μια πηγή έλξης για τον τουρίστα και ιδιαίτερα για τον ευαισθητοποιημένο στο φυσικό περιβάλλον και την ομορφιά του. Παράλληλα είναι συνυφασμένο σα ζωτικός συντελεστής, σαν ενδιάιτημα της βιοποικιλότητας στο βιοτοπικό σύστημα.

Η σμίκρυνση των αγροτικών δρόμων, η καταπάτηση, οι απώπειρες περιορισμού του δάσους και της δασικής βλάστησης, ανεξέλεγκτα και με ιδιωτική βουλημία, αποτελούν διαρκείς οχλήσεις και απαξιώσεις, όχι μόνο του φυσικού τοπίου αλλά και του οικοσυστήματος.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 5. Το πρόβλημα των απορριμμάτων.

Θα υπάρξει σίγουρα ιδιαίτερη δυσκολία για την αλλαγή της νοοτροπίας γύρω από τα σκουπίδια, ή απορρίμματα, τα πάσης και ποικίλης φύσεως, που απορρίπτονται συχνά και στην κοίτη του Σπερχειού αλλά και στα δάση και τα οποία ρυπαίνουν όχι μόνο αισθητικά αλλά και βιοχημικά το οικοσύστημα. Ιδιαίτερη σημασία πρέπει να αποδοθεί στον τερματισμό της ύπαρξης παράνομων χωματερών με ολοκληρωμένη προσπάθεια για την αλλαγή της νοοτροπίας και της διαχείρισης των απορριμμάτων. Τα σκουπίδια αυτά και η ανεξέλεγκτη απόρριψή τους, διαμορφώνουν κινδύνους και για την ασφάλεια του οικοσυστήματος, καθώς συχνά από τις χωματερές, προέρχονται φωτιές που μπορούν να εξελιχθούν και σε πυρκαγιές, είτε μέσα από προμελετημένες παράνομες πράξεις, είτε μέσα από τυχαίες, σα συγκυριακό φαινόμενο.

Παράλληλα οι συμπεριφορές είτε των παραγόντων που διαχειρίζονται τα ζητήματα των υγρών αστικών αποβλήτων, είτε των απορριμμάτων, συλλογικές και ατομικές, αποτελούν και ένα παράγοντα ενόχλησης για την ανθρώπινη υγεία, έναν παράγοντα κινδύνου και οικονομικής απαξίωσης της αξίας των δημόσιων, των ελεύθερων αλλά και των ιδιωτικών αγαθών.

Οι ανοιχτές και έκθετες συσκευασίες, φυτοφαρμάκων και ζιζανιοκτόνων, η παραγωγή διοξινών από τις καύσεις στις χωματερές όπως και άλλες αρνητικές επιδράσεις, απαξιώνουν τις προοπτικές και αποκόπτουν ακόμη περισσότερο τις τοπικές κοινωνίες και τους κατοίκους από την ομορφιά και την απόλαυση του φυσικού περιβάλλοντος. Όλα αυτά βέβαια μπορούν να αντιμετωπιστούν. Γι’ αυτό χρειάζεται μια δέσμη ιδεών και προτάσεων που να συνοδεύονται με πρακτικό πνεύμα και μεθοδικότητα για να εφαρμοστούν από τους πολλούς και τελικά από όλους, ώστε να εκφραστεί έτσι ο σεβασμός για το περιβάλλον και την αξία του από τον καθένα.

Μια πρώτη προτεραιότητα όπως είπαμε πριν, συνδέεται με την ανάπτυξη καλών πρακτικών, για τη διαχείριση των α-

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

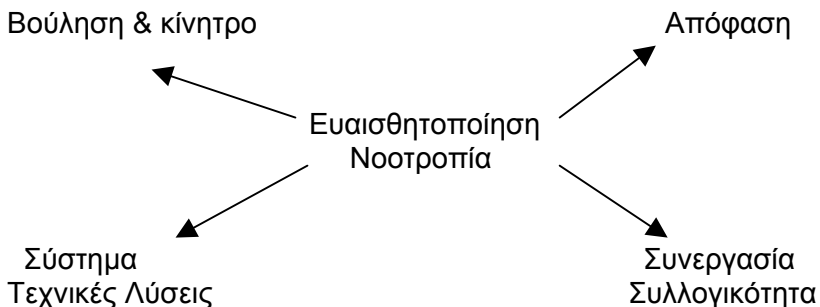
πορριμμάτων αλλά και για την επεξεργασία των υγρών αποβλήτων. Κάθε χωριό και κάθε κωμόπολη μπορεί να εκπονήσει ένα σχέδιο δράσης πάνω σε αυτό το ζήτημα και έτσι να αλλάξει ριζικά η όλη υφιστάμενη κατάσταση ώστε να προκύψει και οικονομικό όφελος αλλά και μεγεθυνθούν οι πολιτιστικές αξίες της καθημερινότητας, στην περιοχή του Σπερχειού και του Μαλιακού.

Φύση απορρίμματα & οικοτουρισμός. (χρήσιμοι πίνακες)

Αντιπαλότητα ανάπτυξης & περιβάλλοντος

- 1) ανθρώπου και φύσης,
- 2) ιδιοκτησίας και κοινού και ελεύθερου αγαθού,
- 3) ανάπτυξης και περιβάλλοντος,
- 4) απορριμμάτων και αξιοποίησης,
- 5) χρήσεων τοπίου και χώρου και αισθητικής ανάπτυξης – οικοτουρισμού,
- 6) διακηρύξεων, ρητορείας ή ευχολογίων για το περιβάλλον. Ακόμη και καταγγελιών, και από την άλλη πρακτικών με συνέπεια και συνέχεια
- 7) μεταξύ τρέχουσας και άτυπης θεώρησης και πρακτικής, και ολιστικής θεώρησης και διαχείρισης, ή πρακτικής.

Το πλαίσιο συναίνεσης & αποτελεσματικότητας

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Η μέχρι τώρα κατάσταση:

1. Οι σχέσεις αναπτυξιακής και ανεύθυνης αντιπαλότητας με τη φύση, τα ελεύθερα και κοινά αγαθά.
2. έλλειψη φύλαξης
3. ατιμωρησία
4. απουσία απογραφής και αξιολόγησης της κατάστασης
5. υφιστάμενη κατάσταση σχεδόν αδιέξοδη και επιδεινούμενη
6. απουσία υποδομών και δικτύων οικοτουρισμού (όπως και κάδων ανακύκλωσης)
7. πλήρης οικοτουριστική απαξίωση
8. έλλειμμα συμμετοχής και συνεργατικής ευθύνης απέναντι στο πρόβλημα

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

1. οι κάτοικοι και οι επισκέπτες
2. ειδικές πληθυσμιακές ομάδες και οικονομικές δραστηριότητες
3. συνολικά οι τοπικές κοινωνίες
4. οι αυτοδιοικήσεις
5. οι ΜΚΟ και Εθελοντικές Ομάδες, πολιτιστικοί και εξωραϊστικοί σύλλογοι
6. οι εκπαιδευτικές κοινότητες
7. τα ΜΜΕ
8. οι περιφέρειες
9. οι Ειδικοί Φορείς – Διαχειριστικοί Φορείς, Δασαρχεία, Πυροσβεστική, Υπηρεσίες, Αστυνομία (Δημοτική και ΥΔΤ) Πολιτική προστασία, συστήματα εναλλακτικής διαχείρισης κτλ.
10. η πολιτεία στο σύνολό της

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Δράσεις

1. ενημέρωση των τοπικών κοινωνιών και φορέων.
2. πολιτιστικές εκθέσεις π.χ. φτωχής τέχνης, ή πολιτιστικές εκδηλώσεις σε σκουπιδοτόπους στην φύση.
3. φύλαξη και εφαρμογή του νόμου παράλληλα με ενισχυμένο νομικό πλαίσιο ευθύνης και συνυπευθυνότητας (υποχρέωση υποβολής σχεδίων δράσης από την αυτοδιοίκηση κτλ.).
4. δράσεις εθελοντισμού και αξιοποίηση κατάρτισης, εκδρομών κτλ.
5. ανάπτυξη ειδικού εθνικού συστήματος αποκατάστασης της φύσης & πεζής καθαριότητας με πολυμερή στήριξη.
6. οικοτουριστική ανάδειξη και ανάπτυξη.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 6. Άλλα σημαντικά σημεία.

Είναι φανερό πως μια από τις πρώτες προτεραιότητες που πρέπει να έχει κάθε πολίτης αλλά και κάθε οργανωμένη τοπική κοινωνία, είναι για την αποτροπή ή την πρόληψη, του κινδύνου της πυρκαγιάς και των καταστροφικών συνεπειών της. Είναι επίσης φανερό πως χρειάζεται φαντασία για να γίνει η εφαρμογή του νόμου, η νομιμότητα, μια ευχάριστη εμπειρία, μια απόλαυση ζωής. Σε πολλά σημεία η αναζήτηση των οικονομικότερων λύσεων, θα μπορούσε τελικά να προσφέρει και περισσότερη προστασία στο περιβάλλον ή εξοικονόμηση φυσικών πόρων. Για παράδειγμα η αλλαγή της πολιτικής γύρω από τις αρδεύσεις με την χρήση πιο οικονομικών συστημάτων, με την καλύτερη παρακολούθηση της ποιότητας των νερών και των αναγκών των καλλιεργειών, είναι ιδιαίτερα σημαντική. Όλες αυτές οι πρακτικές λύσεις μπορούν να συστηματοποιηθούν, μέσα από ένα τοπικό διάλογο, που μπορεί να ξεκινάει από την γειτονιά ή το χωριό, και μπορεί όμως να φτάνει στο σύνολό της Natura Σπερχειού – Μαλιακού, για την δημιουργία μιας τοπικής ατζέντα 21 και τελικά μιας τοπικής δράσης 21, ή δράσης για την αειφορία, την προστασία του περιβάλλοντος και την βιώσιμη ανάπτυξη.

Εδώ απαιτείται η καλύτερη δυνατή συνεργασία των αρχών που συνδέονται με την προστασία του περιβάλλοντος, όπως η Διεύθυνση Δασών και τα Δασαρχεία, η Πυροσβεστική Υπηρεσία, η Διεύθυνση της Πολιτικής Προστασίας, κ.ο.κ. και που αποτελούν συντελεστές προστασίας του περιβάλλοντος, μέσα στους οποίους βέβαια πρέπει να συμπεριλάβουμε το Λιμενικό και την Διεύθυνση Αλιείας. Η συνεργασία αυτή απαιτεί βέβαια την ευρύτερη δυνατή ευαισθητοποίηση και συμμετοχή και για να γίνει αυτό πρέπει οι τοπικές αρχές να ανοίξουν έναν ευρύ διάλογο ανάπτυξης ιδεών με τις ΜΚΟ, με την κοινωνία των πολιτών, για την διαχείριση και την προώθηση καλών πρακτικών, που τελικά θα επιφέρουν την εξοικονόμηση οικο-

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

νομικών και οικολογικών πόρων με μια καλύτερη και οικολογικότερη αξιοποίηση του φυσικού περιβάλλοντος.

Βασικοί άξονες της Agenda 21

1. Κοινωνικές και Οικονομικές Διαστάσεις.
2. Διατήρηση και Διαχείριση των Φυσικών Πόρων για Βιώσιμη Ανάπτυξη.
3. Ενίσχυση του Ρόλου των Κυριότερων Ομάδων.
4. Τρόποι εφαρμογής.

«Πράσινο Επιχειρείν» Γ.Ζήση

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

AGENDA 21 Σύστημα Ενεργειών Προτεραιότητας

1. Ο ΕΥΔΟΚΙΜΩΝ ΚΟΣΜΟΣ:

Αναζωογονώντας την Ανάπτυξη με Συγκράτηση

2. Ο ΣΩΣΤΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

- 2.1. Καταπολέμηση της Φτώχειας
- 2.2. Αλλαγή των Προτύπων Καταναλώσεως
- 2.3. Δημογραφική Δυναμική
- 2.4. Ανθρώπινη Υγεία

4. Ο ΓΟΝΙΜΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

- 4.1. Σχεδιασμός Πηγών Γης
- 4.2. Πόροι Πόσιμου Ύδατος
- 4.3. Πηγές Ενεργείας
- 4.4. Συγκρατημένη Καλλιέργεια
- 4.5. Συγκρατημένη Εκμετάλλευση Δασών
- 4.6. Διαχείριση Ευαίσθητων Οικοσυστημάτων:
Βουνά, Παράκτιες Περιοχές, Νησιά
- 4.7. Διατήρηση της Βιολογικής Ποικιλίας
- 4.8. Σώφρων Διαχείριση της Βιοτεχνολογίας

3. Ο ΚΑΤΟΙΚΗΣΙΜΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

- 3.1. Καλύτερη Προστασία (στέγη) και Οικισμοί
- 3.2. Προμήθειες Αστικού Ύδατος
- 3.3. Διαχείριση Στερεών Αποβλήτων
- 3.4. Αστική Ρύπανση και Υγεία

5. Ο ΚΟΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ: ΚΑΘΟΛΙΚΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

- 5.1. Προστασίας της Ατμόσφαιρας
- 5.2. Προστασία των Ωκεανών και των Θαλασσών
- 5.3. Συγκρατημένη χρήση των Θαλασσίωων Ζώντων Πόρων

6. Ο ΚΑΘΑΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

- 6.1. Τοξικά απόβλητα
- 6.2. Επικίνδυνα Απόβλητα
- 6.3. Ραδιενεργά Απόβλητα

7. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

- 7.1. Εκπαίδευση, Συμμετοχή, Υπευθυνότητα, Δημόσια Ενημέρωση (Επαγρύπνηση)

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 7. Επιχειρησιακό Σχέδιο και Βιώσιμη Ανάπτυξη.

«Ανάπτυξη για την ανάπτυξη είναι η ιδεολογία του καρκινικού κυττάρου»

Edward Abbey

«Η τοπικότητα πρέπει να σταθεί ενάντια στις αναπτυξιακές ατυπίες»

Πράσινη Οικονομία, Κοινωνία και Πολιτική

Σε μια περιοχή Natura όπως αυτή, είναι απολύτως αναγκαίο να υπάρχει μια οργανωμένη πολιτική για την διαχείριση των απορριμάτων και των αποβλήτων. Είναι επίσης αναγκαίο να υπάρχει μια διεξοδική στρατηγική για την βιώσιμη ανάπτυξη.

Η βιώσιμη ανάπτυξη απαιτεί **συναίνεση**. Για να λειτουργήσει και να υπάρξει αυτή η συναίνεση, χρειάζεται μια διαρκής πράσινη αμφικτυονία για το περιβάλλον, δίνοντας έτσι και μια συνέχεια στην ιδέα αυτή της συνεργασίας, που γεννήθηκε πριν από χιλιάδες χρόνια, σε αυτή την ίδια την περιοχή.

Τα πλαίσια για αυτή τη βιώσιμη ανάπτυξη, ορίζονται τόσο μέσα από την Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη, για την κοιλάδα και τις εκβολές Σπερχειού και το Μαλιακό κόλπο, όσο επίσης και μέσα από όλες τις τομεακές πολιτικές για το περιβάλλον, που συμπεριλαμβάνονται στις χρηματοδοτούμενες δράσεις, μέσα από το 3^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Στο παρελθόν η πρόταση του LIFE φύσης, “μια ολοκληρωμένη διαχείριση για το ποτάμι τμήματος του Σπερχειού” αποτέλεσε έναν προπομπό, γι’ αυτή την προσέγγιση. Παράλληλα οι δραστηριότητες των ΜΚΟ, των οργανισμών της αυτοδιοίκησης, της περιφέρειας και των υπηρεσιών, έφεραν διάφορες οπτικές γωνίες στο φως της επικαιρότητας, διαμορφώνοντας ένα τοπίο γνώσης και εμπειρίας που είναι απολύτως χρήσιμο.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Η ύπαρξη του *Χωροταξικού*, παράλληλα η αναμενόμενη εφαρμογή της *Ευρωπαϊκής Οδηγίας Νερού* μέσα από το εθνικό νομικό πλαίσιο και τις διαχειριστικές προοπτικές, μαζί με άλλες τομεακές πολιτικές διαμορφώνουν ένα ευρύ πεδίο συνεργειών, πάνω στις οποίες μπορεί να διαμορφωθεί και να ολοκληρωθεί το συγκριτικό πλεονέκτημα, για τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής και η περιοχή να εξελιχθεί σε *πilotική ζώνη πράσινης επιχειρηματικότητας*.

Πάνω από όλα όμως, πρέπει να γίνει κατανοητό από το σύνολο της κοινωνίας ότι ένα πλούσιο οικοσύστημα που θα σφίξει από *χλωρίδα, πανίδα και αισθητική αξία* τοπίου, θα είναι ένα οικοσύστημα ισχυρό και υψηλών αποδόσεων για την οικοτουριστική αγορά. Ταυτόχρονα θα είναι ένα οικοσύστημα αειφορίας των φυσικών πόρων για τις παραγωγικές χρήσεις, μέσα σε όρια ελεγχόμενα σύμφωνα με την φέρουσα ικανότητα.

Η *περιβαλλοντική ευθύνη* αποτελεί ένα παράγοντα καθοριστικό για την ολοκλήρωση της προστασίας του περιβάλλοντος και τη διαμόρφωση πάνω σε αυτή του συγκριτικού πλεονεκτήματος για τη βιώσιμη ανάπτυξη που θα στηρίζεται στην *ταυτότητα της περιοχής*, την περιβαλλοντική, την πολιτιστική, την κοινωνική και την οικονομική.

Η *ένταξη της περιοχής* στο πλαίσιο διαχειριστικού φορέα, με ανοικτό πεδίο για εποικοδομητικές συμβάσεις διαχείρισης και ανάδειξης της φύσης και του περιβάλλοντος αποτελεί μια προοπτική που θα *ολοκληρώσει διαχειριστικά το καθεστώς της περιοχής* μαζί με το Σχέδιο Διαχείρισης.

Η ολοκλήρωση αυτής της διαχείρισης, με το νομικό κείμενο και την επιστημονική της τεκμηρίωση, θα αποτελέσει τη στέρεη βάση για τη διαμόρφωση νέων επιχειρηματικών ευκαιριών, για την τοπική ανάδειξη της πράσινης οικονομίας και της επιχειρηματικότητας και για την ανάπτυξη επίσης όλων των τομέων της οικονομίας σε σχέση με το περιβάλλον, (του δημόσιου, του ιδιωτικού και του κοινωνικού τομέα), με ένα ευρύ φάσμα επιχειρηματικών δράσεων. Έτσι θα διαμορφωθούν

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

συνθήκες για τη *πράσινη απασχόληση*, για τα *πράσινα επαγγέλματα*. Το πλαίσιο αυτό της πράσινης ανάπτυξης μέσα από τον οικοτουρισμό, μέσα από την οικοαγροτική ανάπτυξη, μέσα από την ανάπτυξη του πολιτιστικού δυναμικού και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, θα διαμορφώσει ένα πεδίο ήπιας καινοτομίας και δυναμικής.

Παράλληλα είναι σημαντική η ανάπτυξη της στόχευσης και της πολλαπλής συνέργειας της *επαγγελματικής κατάρτισης* και της *περιβαλλοντικής εκπαίδευσης*, έτσι ώστε να υπάρχει αποτελεσματική καλλιέργεια, περιβαλλοντικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών δεξιοτήτων. Αυτές θα αναδείξουν όλο το ευρύτερο περιβάλλον και θα λειτουργήσουν αποτελεσματικά στο πλαίσιο της πράσινης επιχειρηματικότητας. Το κυριότερο όμως σημείο, βρίσκεται στο να *προσδιοριστεί συστηματικά η ιδιαιτερότητα και η ταυτότητα*, να αναδειχθεί και να αναπτυχθεί μεθοδικά με *όρους ποιότητας και καλών πρακτικών*. Η ταυτότητα αποτελεί το συνεκτικό παράγοντα του ανθρώπογενούς και του οικολογικού περιβάλλοντος, της παράδοσης και της προόδου, της καινοτομίας και της ιδιαιτερότητας, με αποτέλεσμα να μπορούμε να έχουμε μέσα από την αξιοποίησή της προστιθέμενη αξία, και διαφοροποίηση του προϊόντος.

Οι όροι της ανταγωνιστικότητας στον τομέα της οικονομίας από πολλές απόψεις, ρυθμίζονται όχι μόνο από τις ποσοτικές αποδόσεις αλλά και από την ταυτότητα και την αναπτυσσόμενη ζήτηση για ποιότητα του προϊόντος. Η ποιότητα του προϊόντος είναι συνυφασμένη με την ταυτότητα της περιοχής που παράγεται, με την κουλτούρα της παραγωγής, με την επιχειρηματικότητα και την διαχείριση της ποιότητας αυτής στην αγορά, ώστε να διαμορφώνεται επωνυμία και να διευρύνεται η πελατεία.

Η αυτοδιοίκηση είναι ο βασικός επενδυτής πάνω στην διαμόρφωση του πλαισίου της πράσινης επιχειρηματικότητας και της ταυτότητας της περιοχής, μαζί βέβαια με τις ΜΚΟ, που

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

αποτελούν εκκολαπτήριο ιδεών και δημιουργικής φαντασίας, ευαισθησίας και συμμετοχής.

Στην περιοχή Natura Σπερχειού – Μαλιακού, η ανάπτυξη των *εθελοντικών συστημάτων, των συστημάτων περιβαλλοντικής ευθύνης και ποιότητας, η ανάπτυξη κύκλων ποιότητας και τοπικού συμφώνου ποιότητας προϊόντων μαζί με την ανάπτυξη της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, αποτελούν ζωτικούς συντελεστές προσαρμογής του ιδιωτικού τομέα και της επιχειρηματικότητας στο στρατηγικό πλεονέκτημα της ποιότητας και της ταυτότητας.*

Η περιοχή του Σπερχειού - Μαλιακού, μπορεί να λειτουργήσει στο πλαίσιο *μιας κοινής συμφωνίας όλων των κυρίων ομάδων*, σύμφωνα με το εταιρικό πλαίσιο της διαπραγματεύσης και του σχεδιασμού για τη βιώσιμη ανάπτυξη της «Ατζέντας 21». Έτσι Θα δημιουργηθούν σε πολλά επίπεδα θετικές εξωτερικές οικονομίες και επιδράσεις οικονομίας κλίμακας που θα επιτρέψουν στην επιχειρηματικότητα, με όλες τις διαστάσεις της, (την κοινωνική, την ιδιωτική, και την δημόσια), να αξιοποιήσει το περιβαλλοντικό υπόβαθρο με όρους αειφορικούς, αλλά και με καλές οικονομικές και κοινωνικές αποδόσεις.

Εκείνο βέβαια που έχει σημασία για την προστασία του περιβάλλοντος με παράλληλη επίτευξη της ευημερίας, είναι η ολοκλήρωση και η εφαρμογή ενός σχεδίου, για την αποσύνδεση της ευημερίας και της ανάπτυξης, για την μείωση των υλικών ροών και στους τρεις τομείς παραγωγής. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να επενδυθεί ιδιαίτερα ανθρώπινο κεφάλαιο και να απορροφηθούν πόροι στον τριτογενή τομέα. Μια τέτοια όμως θετική προσέγγιση δεν υποβαθμίζει τις αναγκαίες αλλαγές και το δυναμισμό που πρέπει να αποδοθεί στον πρωτογενή και στο δευτερογενή τομέα.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Οικο-Επιχειρηματικότητα και τοπική κοινωνία

Ενεργητικά σχήματα κοινωνίας των πολιτών και τοπικής κοινωνίας

1. Μη κυβερνητικές οργανώσεις
2. Τοπικές κινήσεις και πρωτοβουλίες πολιτών

Θεσμικά σχήματα

1. Αυτοδιοίκηση
2. Συντεταγμένα όργανα Φορείς
3. Περιβαλλοντικοί Φορείς Διαχείρισης (π.χ. προστατευόμενων περιοχών)

1. Μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων
2. Χωροταξικός και στρατηγικός σχεδιασμός
3. Διαχειριστικά Σχέδια και Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες και Συστήματα Επιστημονικής Παρακολούθησης

Κρίσιμα σημεία

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κίνδυνοι

1. Τοπικισμός
2. Συντεχνιακός λαϊκισμός
3. Εταιρική ανευθυνότητα – παραγωγική και επενδυτική ανευθυνότητα
4. Ανεύθυνος καταναλωτισμός
5. Άγνοια
6. Προκατάληψη
7. Έλλειψη συμμετοχής
8. Περιβαλλοντικός χουλιγκανισμός
9. Περιβαλλοντικός σχολαστικισμός

Θετικές στάσεις

1. Πληροφόρηση, γνώση
2. Ευαισθητοποίηση, ενεργοποίηση
3. Πολυμερής διάλογος και διαπραγματευτικό σχήμα
4. Συμμετοχή στη λήψη των αποφάσεων με συνυπευθυνότητα
5. Πρόληψη επικοινωνιακών επεισοδίων και πολώσεων και μηχανισμός ανάκτησης νηφαλιότητας και διαλόγου
6. Τοπικό όραμα και τοπική ατζέντα 21
7. Διάχυση κινήτρων επιχειρηματικών και ενδιαφερόντων στον τοπικό πληθυσμό

Οι πίνακες είναι από το «Πράσινο Επιχειρείν» του Γ. Ζήση

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Βήματα για τον σχεδιασμό της Π.Ε.

Τα κύρια βήματα για το σχεδιασμό της πράσινης επιχειρηματικότητας είναι τα παρακάτω:

1) Σε μια ζώνη για την οικολογική επιχειρηματικότητα προσεγγίζουμε το ζήτημα με ένα γενικό σχέδιο που περιγράφει τα συστατικά του συστήματος μέσα στο οποίο πρόκειται να κινηθεί η επιχειρηματική δράση.

Για παράδειγμα, μέσα στις προστατευόμενες περιοχές natura πρέπει να έχουμε κλαδικές και ολικές στρατηγικές για την Π.Ε., όπου οι κλαδικές αφορούν τα συστατικά του συστήματος και οι ολικές που αφορούν το γενικό σχέδιο.

2) Στη συνέχεια προχωράμε σε ένα σύστημα υποστήριξης του αυτοσχεδιασμού για κάθε ενδιαφερόμενο που να μπορεί να παρακολουθεί τα δεδομένα και τις εξελίξεις και να τροποποιεί το πρόγραμμά του αντιμετωπίζοντας τις αλλαγές του περιβάλλοντος.

3) Το τρίτο είναι ένα στοιχείο διαφοροποίησης και ένταξης, χωροθέτησης της πράσινης επιχειρηματικής δράσης, ώστε να υπάρχει η ιδιοτυπία και η κατοχύρωση της δράσης.

4) Το τέταρτο είναι η εξέταση των πόρων που μπορεί να έχει αυτή η δράση, τόσο των δικών της άμεσων πόρων όσο και της ανατροφοδότησής της από την αγορά και τα προγράμματα, ποια είναι δηλαδή η δυναμική του ζωτικού πεδίου της. Σε κάθε δε πράσινη δραστηριότητα πρέπει να υπολογίζουμε:

- (α) το δυνατό,
- (β) το διαθέσιμο,
- (γ) το χρησιμοποιούμενο,
- (δ) το αποδιδόμενο και
- (ε) το ανανεούμενο.

5) Το πέμπτο σημείο είναι η δυνατότητα που έχει αυτή η δράση:

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

(α) για **αναπαραγωγή** και

(β) για **δικτύωση και συνεργασία με άλλες ομοειδείς δράσεις**, ώστε να δημιουργείται μια οικονομία κλίμακας και έτσι να αποφεύγεται η παρακμή, η απομόνωση και η περιθωριοποίηση της δράσης.

6) Το έκτο είναι αυτή καθεαυτή **η αντίληψη των προβλημάτων**. Αυτά πρέπει να εκτιμώνται με ακέραιο τρόπο και να μην προτάσσονται οι επιθυμίες και οι προσδοκίες. Συνεπώς πρέπει να υπάρχει μια καλή μελέτη αυτών των προβλημάτων.

7) Το έβδομο είναι **η δυναμική της κωδικοποίησης** με τρόπο ζωτικό, ώστε τα ιδιαίτερα ζητήματα να μπορούν να αναπτύσσονται με τη χρήση της πληροφορίας και να αντιμετωπίζονται συστηματικά.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 8. Μεταβατική οικοαγροτική ανάπτυξη.

Συγκεκριμένα στον αγροτικό τομέα είναι αναγκαίο να προχωρήσει και να ολοκληρωθεί, η *ολοκληρωμένη παραγωγή*, σα μεταβατική ορθολογική διαχείριση, των περιβαλλοντικών εισροών και εκροών της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, παράλληλα πρέπει να αναπτυχθεί και να *διευρυνθεί το μερίδιο της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας*. Ακόμη θα πρέπει οι *προστατευόμενες ονομασίες προέλευσης και τα παραδοσιακά προϊόντα* της περιοχής να υποστηριχθούν με ανάπτυξη *διεπαγγελματικών οργανώσεων*, με ανάπτυξη *ομάδων παραγωγών*, με την *συνδρομή της επιστημονικής έρευνας και παρακολούθησης* και με τη *διαμόρφωση μιας πολιτικής προώθησης των προϊόντων*.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι η εφαρμογή της περιβαλλοντικής πολλαπλής συμμόρφωσης & των κωδίκων ορθής γεωργικής πρακτικής.

Η οικολογική αγροτική ανάπτυξη βασίζεται:

- 1) Στην παραγωγή προϊόντων με πιστοποίηση και επωνυμία.
- 2) Στην λειτουργία συστημάτων επιστημονικής συνδρομής.
- 3) Στην ανάπτυξη πολιτικών ποιότητας.
- 4) Σε πολιτικές διαχείρισης και μείωσης του οικονομικού και περιβαλλοντικού κόστους με αύξηση της οικονομικής και περιβαλλοντικής απόδοσης.
- 5) Σε ανάπτυξη δικτύων προώθησης και διακίνησης των ποιοτικών προϊόντων.
- 6) Σε πολυλειτουργική αγροτοοικοτουριστική αξιοποίηση του αγροτοπεριβαλλοντικού τοπίου.
- 7) Στην ανάπτυξη της οικογεωργίας για την βιοτοπική στήριξη της βιοποικιλότητας.

«Πράσινο Επιχειρείν» Γ.Ζήσης

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ. 9 Ολοκληρωμένη αειφορικής διαχείριση Θαλάσσιου χώρου και ιδιαίτερα του παράκτιου περιβάλλοντος Μαλιακού.

Η σχέση με το θαλάσσιο περιβάλλον είναι σχέση τόσο πολιτιστική όσο σήμερα είναι σχέση περιβαλλοντικής ποιότητας και διαχείρισης.

Πρέπει συνεπώς να διεκδικήσουμε μία νέα προοπτική στην δυναμική μας στο θαλάσσιο χώρο. Αυτή η προοπτική είναι ηγετική προοπτική στην ποιότητα του θαλάσσιου και του παράκτιου περιβάλλοντος.

Η ποιότητα του θαλάσσιου περιβάλλοντος είναι αναπτυξιακά ανταποδοτικός πόρος σε πολλά πεδία οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

Πεδία αειφορικής διαχείρισης του θαλάσσιου χώρου Μαλιακού:

1. Αειφορική διαχείριση αλιείας

Προσδιορισμός και αντιμετώπιση της υπεραλίευσης, της λαθραλιείας και των καταστροφικών πρακτικών.

2. Διαχείριση θαλάσσιων μεταφορών.

Πρακτικές ασφάλειας φορτίου, περιβαλλοντικά ασφαλούς ναυσιπλοΐας, αντιμετώπισης κινδύνων και πρακτικών απόρριψης ρυπαντικών φορτίων και καυσίμων.

3. Διαχείριση των προστατευόμενων υποθαλάσσιων ζωνών και του οικοσυστήματος.

4. Ενεργητική αντιμετώπιση των πιθανών περιπτώσεων χρήσης του υποθαλάσσιου χώρου για την εναπόθεση αδρανών, επικίνδυνων, τοξικών και ραδιενεργών υλικών όπως & της ανάπτυξης νέων μορφών ιχθυοπανίδας και ιδιαίτερα των γενετικά τροποποιημένων

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

5. Αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων διαχείρισης του υποθαλάσσιου πλούτου – περιβαλλοντική αειφορική ρύθμιση.
6. Περιορισμός και αντιμετώπιση της ηχορύπανσης του Κόλπου - της ηχητικής όχλησης της ιχθυοπανίδας.
7. Αειφορική διαχείριση των θαλάσσιων τουριστικών δραστηριοτήτων.
8. Αειφορική διαχείριση των περιβαλλόντων συστημάτων: ακτών, υδροβιοτοπικών ζωνών και φορτίων – φερτών υλών της λεκάνης απορροής.

Πεδία έρευνας και Παρακολούθησης:

1. Βυθού
2. Υποθαλάσσιων ρευμάτων
 - υδροδυναμική
 - θερμοδυναμική
 - ποιοτική
3. Θαλάσσιων οικοσυστημάτων
4. Περιβαλλοντικών εισροών στις θάλασσες
5. Πολιτικών παρακολούθησης και διαχείρισης

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Ανάπτυξη Συστημάτων Βιώσιμης Ανάπτυξης

1. Θεσμοί και Νόμοι

2. Εθελοντικά Συστήματα :

- α. -Εταιρικής Κοινωνικής και Περιβαλλοντικής Ευθύνης
- β. -Ποιότητας και Πιστοποίησης

Παράκτια Ζώνη

1. Δημιουργία και λειτουργία επαρκούς δικτύου βιολογικών καθαρισμών

2. Έμφαση στην ολοκλήρωση των καλών πρακτικών εναλλακτικής διαχείρισης απορριμμάτων στην παράκτια ζώνη και τη λεκάνη απορροής

3. Προώθηση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στις Θαλάσσιες Μεταφορές και τον Τουρισμό

4. Τιπικό σύμφωνο θαλάσσιας και περιθαλάσσιας – παράκτιας - ποιότητας

5. Ανάπτυξη της δυναμικής των συστημάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης ISO και EMAS και προώθηση των Eco-labels.

6. Ανάπτυξη εφαρμογής ολοκληρωμένων συστημάτων και δράση AGENDA 21

7. Δημιουργία στην κοινωνία της πληροφορίας δυναμικού δικτυοχώρου πολυμεσικής προβολής του Μαλιακού κόλπου..

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 10. Περιβαλλοντικός εκσυγχρονισμός.

Αντίστοιχα στον τομέα των υποδομών και στον τομέα της μεταποίησης θα πρέπει να υπάρξει μια διακριτική αποτελεσματικότητα, γιά την επάρκεια των υποδομών αλλά και για την ποιότητα των προϊόντων. Η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών αρχών και των προτεραιοτήτων μέσα στο 3^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, στα τομεακά και τα περιφερειακά, πρέπει να αξιοποιηθεί στο μέγιστο βαθμό και να αποτελέσει έναν παράγοντα που θα βγάλει την προστασία του περιβάλλοντος από το πλαίσιο των περιφερειακών ανισοτήτων και θα αξιοποιήσει το περιβάλλον και την ποιότητά του όχι μόνο σαν ένα περιβαλλοντικό και κοινωνικό εισόδημα, αλλά και σαν οικονομικό εισόδημα.

Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί πλέον αναγνωρισμένα την ορθότερη μακροχρόνια κατανομή των συντελεστών και των φυσικών πόρων, στην παραγωγική διαδικασία. Ο περιβαλλοντικός εκσυγχρονισμός της οικονομίας και της κοινωνίας αποτελεί μια επένδυση στο μέλλον και μια υποδομή για μελλοντικές αποδόσεις.

Με την έννοια αυτή πρέπει να αξιολογηθεί σαν οικονομική επένδυση, η περιβαλλοντική εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση και πληροφόρηση για το περιβάλλον. Παράλληλα όμως πρέπει να διαμορφωθούν στρατηγικές και δράσεις για υπέρβαση της «ανωνυμίας» της περιβαλλοντικής ποιότητας στην αγορά, με κατάλληλες παρεμβάσεις προώθησης πέραν των ορίων της τοπικής κυκλοφορίας των προϊόντων.

Οι καινοτομίες στον πρωτογενή τομέα, μπορούν να επηρεάσουν συνολικά θετικά το περιβάλλον, το αναπτυξιακό και το φυσικό. Σαν τέτοιες καινοτομίες, εννοούμε τις καινοτομίες που μπορούν να γίνουν με την καλλιέργεια των ενεργειακών φυτών, με την ανάπτυξη των οικοφυτειών, δηλαδή φυτειών και ειδών της χλωρίδας που λειτουργούν σαν βοηθητικοί παράγοντες για τα ενδαιτήματα και για την τροφική αλυσίδα της βιοποικιλότητας ενώ παράλληλα αποσυνδέουν την γεωργία

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

από τις χημικές εισροές και τις περιβαλλοντικές επιβαρύνσεις. Βέβαια όλες αυτές οι αλλαγές, πρέπει να γίνονται με βάση τις ζώνες συγκριτικού πλεονεκτήματος και μετά από πολύ ώριμη ανάλυση και επεξεργασία του κόστους - οφέλους.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 11. Σύστημα επιστημονικής παρακολούθησης.

Προσεγγίζοντας την ολοκληρωμένη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής Natura Σπερχειού – Μαλιακού, πρέπει να προσδιορίσουμε και να οργανώσουμε ένα *ολοκληρωμένο σύστημα επιστημονικής παρακολούθησης* που να έχει δύο κλάδους.

1. Ο πρώτος θα είναι ο κλάδος της παρακολούθησης του οικοσυστήματος ως βιοποικιλότητας, ως πεδίου φυσικών πόρων, ως αισθητικού τοπίου και γενικότερα από κάθε πλευρά που μπορεί να ενδιαφέρει για την αξιολόγηση της περιβαλλοντικής προστασίας και της διαχείρισης.

2. Ταυτόχρονα όμως πρέπει να παρακολουθήσουμε, κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά, την διαμόρφωση των συνθηκών της τοπικής ζωής. Όχι μόνο για να αποτιμήσουμε την εξέλιξη, αλλά και για να σχεδιάσουμε με μεγαλύτερο βάθος την προοπτική. Ο συνδυασμός αυτός με βάθος και προοπτική πρέπει να επενδύει στην ανάπτυξη ενός ταλέντου ποιότητας ζωής, όπως και ενός πολιτιστικού ταλέντου, συνυφασμένου με τον εθελοντισμό, τη συμμετοχή, τη γνώση, την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και ιδιαίτερα της κοινωνίας της πληροφορίας. Πρέπει να γίνει επίσης με όρους που να μετατρέπουν την πολιτιστική ποιότητα όχι μόνο σε έναν σύμμαχο για την περιβαλλοντική ποιότητα και την προστασία του περιβάλλοντος, αλλά και σαν ένα παράγοντα στρατηγικής για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.

Αυτή η συγκεκριμένη προώθηση σημαίνει ότι πρέπει να εγκαταλειφθεί η λογική του αναπτυξιακού λαϊκισμού και όλες οι ατυπίες της ανάπτυξης να παραμεριστούν ενώ βέβαια δεν θα χωράνε νέες ατυπίες στην ανάπτυξη. Η ανάπτυξη σε μια περιοχή Natura πρέπει να είναι απολύτως αλληλένδετη με το περιβάλλον, σε μια θετική αλληλεπίδραση των δύο πόλων, του περιβάλλοντος και της κοινωνίας των ανθρώπων.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 12. Η Στρατηγική ανάδειξης της Τοπικής Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Η περιοχή μας έχει ένα ιδιαίτερο στρατηγικό σημείο. Αποτελεί την κοιτίδα της τεράστιας παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς για την αναζήτηση λύσεων μέσα από το διάλογο, μέσα από τη συνεννόηση, και τη συνεργασία. Αυτό ήταν το κοινό των Αμφικτυόνων, ήταν οι αμφικτυονίες που αποτέλεσαν τη βάση της ειρηνικής επίλυσης των συγκρούσεων. Αυτή η πολιτιστική κληρονομιά, μπορεί να διευρυνθεί και να περάσει σε εθελοντικά συστήματα διαβούλευσης πέραν των διαβουλεύσεων κύρους, μπορεί να περάσει στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων της κοινωνίας των πολιτών, που είναι εθελοντικές, που συνδέονται με πρωτοβουλίες και με ομάδες δράσης επικουρικές, όπου το πεδίο βέβαια είναι ανοιχτό. Αντίθετα στο πεδίο των διακρατικών θεσμών των κρατικών οντοτήτων και των θεσμικών φορέων θα λέγαμε ότι το πεδίο είναι κορεσμένο για νέες παρεμβάσεις. Με την έννοια αυτή στην περιοχή μας πρέπει να υπάρξει ένα κέντρο για τέτοιες πρωτοβουλίες ένα καινοτόμο θεματικό πάρκο ώστε μαζί με τη διαμόρφωση του φυσικού και του υπόλοιπου ανθρωπογενούς περιβάλλοντος με όρους ταυτότητας με ευρύτητα ακτινοβολίας, να υπάρξει ένα διεθνές κύρος, μια διεθνής επιρροή και αναγνωρισιμότητα, με υψηλές συνέργειες και προστιθέμενες αξίες.

Αυτή η πρόταση ήδη έχει συζητηθεί μεταξύ αρκετών φορέων, ύστερα από πρότασή μας. Πρέπει να προχωρήσει αποτελεσματικά και με όρους σεβασμού, πιλοτικού και καινοτόμου, απέναντι στο περιβάλλον και το ειδικό διαχειριστικό σχέδιο και τους περιβαλλοντικούς όρους της βιώσιμης ανάπτυξης Σπερχειού – Μαλιακού. Αυτό είναι ένας μεγάλος στόχος, ο οποίος θα μπορούσε βέβαια και να μην υπάρχει. Η πρόταση αυτή υφίσταται στην προοπτική μεγιστοποίησης του τοπικού συγκριτικού πλεονεκτήματος.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Αυτό πρέπει να αποτελέσει μια σημαία για το χαρακτήρα της ανάπτυξης της περιοχής. Παράλληλα μπορεί να αποτελέσει ένα παράγοντα για ενθάρρυνση και πρωτοβουλίες, για δικτυώσεις περιβαλλοντικές και πολιτιστικές στον ελλαδικό και το διεθνή χώρο, για μια στενότερη συνεργασία πολιτισμού και περιβάλλοντος.

Η πολιτιστική κληρονομιά είναι σύμφυτη σαν ένα ψυχανέμισμα μύθου στο αισθητικό τοπίο και στο φυσικό περιβάλλον. Ο μύθος αποτελούσε στην αρχαιότητα ένα κώδικα επικοινωνίας ανθρώπου και φύσης στην περιοχή του Σπερχειού – Μαλιακού. Υπάρχουν τέτοια μυθικά ίχνη για πολιτιστική προβολή, αλλά και για πολιτιστική καταξίωση ενός νέου εγχειρήματος που θα συνθέσει όλη την ιστορία με προοπτική για το μέλλον, σαν ένα συστατικό της βιώσιμης ανάπτυξης αλλά και του πολιτιστικού και περιβαλλοντικού εκσυγχρονισμού της ζωής μας.

Η αξιοποίηση του ιστορικού πεδίου που ορίζουν οι Αμφικτυονίες, οι Θερμοπύλες, ο Γοργοπόταμος, η Αλαμάνια και όλο το Ομηρικό και προ-ομηρικό πεδίο μυθιστορίας είναι μια πρόκληση εθνικής και τοπικής διάστασης.

Ο μύθος του Δευκαλίωνα αποτελεί ένα μεγάλο περιβαλλοντικό συμβολισμό οικουμενικών διαστάσεων που μπορεί να γίνει αφετηρία για μια καλύτερη κατανόηση και προσέγγιση στις σύγχρονες αναλογίες προβλημάτων.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 13 Ποιότητα ζωής και πολιτισμός.

Επαρκής στόχος, ανεξάρτητα από οτιδήποτε άλλο είναι η οργάνωση της ζωής της τοπικής κοινωνίας με ένα τέτοιο ταλέντο που να κάνει παραγωγική τη ζωή, για τον άνθρωπο και τη φύση, με πολλές λεπτομέρειες καθημερινότητας που κάνουν την μεγάλη διαφορά, στη σχέση ανθρώπου – περιβάλλοντος και στη σχέση των ανθρώπων μεταξύ τους. Αυτή η διαφορά δεν αποτιμάται με αξίες, αλλά αποτελεί μια απέραντη εξωτερική οικονομία ακόμη και για την ίδια την οικονομία και για τη διαμόρφωση, την οικονομική αποτίμηση των προϊόντων, των αγαθών και των υπηρεσιών, την αξιοποίηση και την εφαρμογή πολιτικών βιώσιμης πόλης, βιώσιμου χωριού και βιώσιμης υπαίθρου.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ. 14 Θεσμοί – φύση – κοινωνία και πολιτισμός.

Η Ε.Ε. στο πλαίσιο των πολιτικών της για το περιβάλλον έχει θεσπίσει το δίκτυο των περιοχών Natura 2000.

Οι περιοχές Natura είναι περιοχές ευρωπαϊκής προστασίας του περιβάλλοντος που υποβάλλονται από τα κράτη μέλη της Ε.Ε. και αποκτούν ευρωπαϊκή διάσταση στο καθεστώς προστασίας τους.

Για την ένταξη περιοχών στο δίκτυο Natura λαμβάνονται υπόψη στοιχεία που συνθέτουν τα οικοσυστήματα και αξιολογείται η σημασία τους και η αναγκαιότητα της προστασίας τους. Η βιοποικιλότητα και η ιδιαιτερότητα ενός οικοσυστήματος είναι από εκείνα τα συστατικά που το προσδιορίζουν και που αναδεικνύουν την σημαντικότητά του.

Η κοιλάδα του Σπερχειού – Μαλιακού θεωρείται μία περιοχή με ποικίλο και σημαντικό οικοσύστημα. Στην κοιλάδα αυτή δεσπόζουν τα πλατανοδάση του Σπερχειού, ο υδροβιότοπος του Μαλιακού, με τις εκβολές και το Δέλτα του Σπερχειού, επίσης δεσπόζουν τα μικροοικοσυστήματα στα οποία εμφανίζει ενδημική διασπορά το πανάρχαιο ψάρι ο Ελληνοπυγόστεος.

Παράλληλα η κοιλάδα του Σπερχειού, έχει σημαντική οικολογική συνέργεια με την προστατευόμενη περιοχή Natura του εθνικού δρυμού της Οίτης, του Γοργοποτάμου και των ηγών του.

Το φυσικό περιβάλλον βέβαια δεν σταματάει στα διοικητικά όρια των περιοχών Natura και οι αλληλεπιδράσεις δεν περιορίζονται. Γι’ αυτό μπορούμε και πρέπει να δούμε το σύνολο της κοιλάδας του Σπερχειού και του ευρύτερου περιβάλλοντος σαν ένα ενιαίο και μεγαλύτερης κλίμακας οικοσύστημα, με περιοχές λιγότερο ή περισσότερο οικοτοπικά και οικοσυστημικά αξιόλογες.

Στις περιοχές Natura προσδιορίζεται με ιδιαίτερο νομικό καθεστώς η χρήση της γης και τα όρια της ανθρώπινης παρέμβασης ή της παραγωγικής δραστηριότητας.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Έτσι στις περιοχές αυτές και συνεπώς και στον Σπερχειό – Μαλιακό, θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα των αναπτυξιακών περιορισμών με λύσεις που να σέβονται το περιβάλλον και που να το αναδεικνύουν σαν πεδίο συγκριτικού πλεονεκτήματος.

Γι’ αυτό το λόγο η έμφαση πρέπει να δοθεί στην ανάδειξη της αισθητικής και της οικοτουριστικής σημασίας και παράλληλα στην ανάδειξη των πολιτιστικών αξιών της περιοχής. Οι αισθητικές διαδρομές είναι μια πηγή εμπειρίας τόσο για τον τοπικό πληθυσμό και την τοπική κοινωνία όσο επίσης είναι και ένας πόλος έλξης για τους επισκέπτες που μπορούν σε αυτές να αθληθούν, να εκφραστούν φυσιολατρικά και να ανανεώσουν το ψυχολογικό τους απόθεμα που τόσο γρήγορα εξαντλεί η ζωή στη σύγχρονη πόλη με τις εντάσεις της καθημερινότητας.

Η ποικιλομορφία του τοπίου, ενός τοπίου που ο λειμώνας, το λιβάδι εναλλάσσεται με το δάσος ή με το πεδίο ροής του Σπερχειού όπου η εποχική ροή δεσπόζει, διαμορφώνουν μια εναλλαγή ιδιαίτερα ελκυστική και απολαυστική για τον επισκέπτη. Ο Σπερχειός ποταμός και τα παρόχθια δάση και οι αγροί, φιλοξενούν πλούσια βιοποικιλότητα ενώ για μερικά είδη η περιοχή αυτή αποτελεί και ορόσημο εξάπλωσής τους, κυρίως για τους πελαργούς που βέβαια δημιουργούν τις φωλιές τους και στο εσωτερικό των οικισμών ενώ διαβιούν στην περιοχή του Σπερχειού ποταμού και των πέριξ αγρών.

Η εναλλαγή της ενδοχώρας της κοιλάδας με τα ανοιχτά του Δέλτα και των εκβολών του Σπερχειού όπως επίσης και με τις ακτές του Μαλιακού δίνει πολλές ευκαιρίες στον επισκέπτη να γνωρίσει είδη της βιοποικιλότητας μεταναστευτικά, αποδημητικά ή ενδημικά, ενώ παράλληλα μπορεί να συνδυαστεί η εμπειρία του επισκέπτη και να εμπλουτιστεί με την αναζήτηση της ιστορικής μνήμης στις σημαντικές αρχαιολογικές τοποθεσίες ή στο κάστρο της Λαμίας όπου φιλοξενείται το αρχαιολογικό μουσείο.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Ένα βασικό στοιχείο για την ελκυστικότητα και την απολαυστικότητα του τοπίου και της περιοχής βρίσκεται στο αγροτικό τοπίο κυρίως όπως αυτό διαμορφώνεται στην ενδοχώρα της κοιλάδας του Σπερχειού με τους οικοφράχτες, με την αυτοφυή και δενδρώδη βλάστηση και τις ετήσιες ή τις δενδρώδεις καλλιέργειες που συνθέτουν ένα πολύχρωμο και εναλλασσόμενο εποχικά τοπίο, όπου την τιμητική τους έχουν τα χωράφια με τα αγριολούλουδα και η εποχή των λουλουδιών.

Η ύπαρξη του ανθρώπου από την προϊστορική αρχαιότητα μέχρι σήμερα έχει παίξει καθοριστικό ρόλο και έχει δώσει καρπούς για την παγκόσμια πολιτιστική κληρονομιά.

Η γη του Σπερχειού, η κοιλάδα, το ποτάμι και ο κόλπος του Μαλιακού, αποτελούν έναν απέραντο μύθο χωρίς ερείπια, χωρίς ίχνη και αποτυπώματα.

Ήταν εδώ η κοιτίδα της Ελλάδας, του Έλληνα, των Ελλών και της Ελλοπίας, ήταν του Δευκαλίωνα και του Αμφικτύονα ο τόπος, του Πρωτεσίλαου, του Φιλοκτήτη και του Αχιλλέα η πατρίδα, ήταν του Ηρακλή η τελευταία γη.

Από εδώ πέρασαν πλήθος λαών και φύλα πολλά, σαν ποτάμι ανθρώπινο.

Οι ιαματικές πηγές κυρίως των Θερμοπυλών, συντρόφευαν τους μύθους με τους σταθμούς, σαν ιάματα μιας ένθετης γης και η θάλασσα έφερε κοντά τους ανθρώπους της Φθίας με μακρινούς τόπους και πολιτισμούς. Τα δάση των Δρυάδων και τα νερά των Νηριήδων από παλιά ήταν κατοικίες ξωτικών και ψυχανεμισμάτων.

Εδώ και μερικά εκατομμύρια χρόνια, ένα ψάρι από όλη αυτή την απέραντη γενεαλογία της γης, κατοίκησε και παρέμεινε μέχρι σήμερα μόνο εδώ. Πήρε όλη αυτή τη γη, τις πηγές και τα λιμνάσματα των νερών της για σπίτι του.

Σ’ αυτό τον τόπο συμφιλιώθηκαν ή πολέμησαν η φιλία και ο πόλεμος. Στις Θερμοπύλες, οι συγκρούσεις από τα πανάρχαια χρόνια ήταν τόσο συχνές για τον έλεγχο του περάσματος

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

τος που γέννησαν την ιδέα του Αμφικτύονα και το πνεύμα των Αμφικτυόνων, το πνεύμα της ειρήνης.

Έτσι εδώ γεννήθηκε η ιδέα για την μεγάλη κοινωνία των εθνών όπως λέει και ο Καντ, ως το *κοινό των Αμφικτυόνων*.

Παρόλα αυτά η περιοχή παρέμεινε ένα σημείο με στρατηγική σημασία και συνεπώς ένα πεδίο για μεγάλες στρατιωτικές συγκρούσεις. Από την εποχή του Λαμιακού Πολέμου, του πρώτου πολέμου μετά από το θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου μέχρι και τον παγκόσμιο πόλεμο με την τελευταία μάχη επί χερσαίου εδάφους με τους Γερμανούς και το Αγγλονεοζηλανδικό εκστρατευτικό σώμα στις Θερμοπύλες και ύστερα με την ανάπτυξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου και την Εθνική Αντίσταση.

Σημαντικές μάχες έγιναν στο ενδιάμεσο στην κοιλάδα του Σπερχειού όπως αυτή από τον στρατηγό του Βουλγαροκτόνου, Νικηφόρο Ουρανό, για την αντιμετώπιση του Βουλγαρικού στρατού, ή ακόμη μάχες κατά την διάρκεια της ελληνικής επανάστασης ανάμεσα στις οποίες και η ένδοξη μάχη της Αλαμάνας.

Όλα σε τούτο τον τόπο τρέχουν, λες και ο τόπος αυτός ακολουθεί την ροή του χρόνου, την φθορά, σπεύδει, και ο Σπερχειός και ο Γοργοπόταμος και ο Ίναχος μαζί μετά τοπία των εποχών. Η αισθητική του χώρου είναι δυνατή και πλούσια με σημαντικά διάσπαρτα αισθητικά περιβαλλοντικά και μυθικά τοπία.

Οι ιαματικές πηγές και τα γεωλογικά φαινόμενα αναδεικνύουν τη δυναμική του χρόνου και αφήνουν το αποτύπωμά τους από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα.

Πολλές είναι οι αναφορές για όλα αυτά από τους κλασικούς της αρχαιότητας, από τον Ηρόδοτο, τον Θουκυδίδη, τον Στράβωνα, τον Διογένη τον Λαέρτιο και τον Διόδωρο τον Σικελιώτη.

Έτσι από κάθε άποψη η περιοχή αυτή μπορεί να θεωρηθεί σαν ένα κοίτασμα για την χαμένη αθωότητα, για την ανα-

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

ζήτηση του ωραίου, του αληθινού και του αγαθού, μέσα από τον μύθο, την ιστορία και την φύση.

Ο Λεωνίδα και ο Αχιλλέας, αποτελούν σηματορούς συνυφασμένους με το ηρωικό σθένος, χωρίς πανουργίες, με εντιμότητα, απέναντι στην ιστορία, τη ζωή και τον θάνατο. Οι αξίες στο μύθο και στην ιστορία, είναι ζωντανές και μπορούν να συνδυαστούν με τις αξίες της φύσης και της ζωής, με τις αξίες της βιοποικιλότητας και της ομορφιάς. Έτσι λοιπόν ο τύμβος των Θερμοπυλών μεταρσιώνεται στα μάτια του Απολλώνιου Τυανέα στο υψηλότερο όρος.

Για να γίνει όμως αυτό, απαιτείται από εμάς τους σύγχρονους, να σεβαστούμε την περιοχή και να ανατάξουμε την αισθητική της φύσης θεραπευοντάς την από τις πληγές που της έχουμε φέρει εμείς.

Η λογική τόσο των διερχομένων όσο και των κατοίκων, να πετάνε τα σκουπίδια τους στη φύση, απαξιώνει και το χθες όπως το σήμερα και το αύριο του τόπου. Οι καιόμενες ανεξέλεγκτες και παράνομες χωματερές, η βιοτεχνική και αγροτική ρύπανση, οι εκβολές των αστικών λυμάτων στο οικοσύστημα, η αυθαίρετη υλοτομία και βοσκή, το παράνομο κυνήγι και η παράνομη αλιεία, συνιστούν παραβιάσεις της φύσης, παραβιάσεις αυτού του μνημείου της χαμένης αθωότητας.

Συνιστούν βεβήλωση στο μέλλον και παραβίαση της αλληλεγγύης των γενεών για την βιώσιμη ανάπτυξη και την ποιότητα του περιβάλλοντος. Η ανάγκη να προστατευθεί ο υδροφόρος ορίζοντας ποσοτικά και ποιοτικά, είναι κάτι παραπάνω από φανερό καθώς τα προβλήματα που αφορούν την ποιότητα και την επάρκεια των υδάτων τόσο στο Θεσσαλικό κάμπο όσο και στο Βοιωτικό, οδηγούν σε αδιέξοδες καταστάσεις.

Μαζί με τα ιστορικά πλατανοδάση από την αρχαιότητα το ποτάμι ή καλύτερα τα ποτάμια οι πηγές και η θάλασσα δέχονται εδώ την κυριαρχία του νερού. Το νερό αλλάζει τον τόπο και είναι συνυφασμένο με την ζωή των ανθρώπων και τον πολιτισμό τους.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Η περιοχή εδώ, στην αγκαλιά της Ρούμελης, αποτελεί και ένα πεδίο λαογραφικής παράδοσης και συνέχειας που αντικατοπτρίζεται στα παραδοσιακά και τα αγροτικά προϊόντα, που αποτελούν μια πηγή εισοδήματος αλλά και μια πολιτιστική αξία για την περιοχή.

Συχνά εμείς οι ίδιοι οι κάτοικοι της περιοχής και φυσικά πολλοί επισκέπτες αγνοούμε τον ρόλο που είχε αυτή η περιοχή ή που έχει, τόσο για την ιστορική συνέχεια του γένους και την ιστορία των Ελλήνων αλλά και γενικότερα για την πολιτιστική συνεισφορά στην ανθρωπότητα όσο επίσης αγνοούμε και την περιβαλλοντική σημασία και πάνω από όλα το πόσο αυτή η περιβαλλοντική αξία αντανακλά στην δική μας ζωή και είναι ένα πεδίο πρόκλησης για την ανάπτυξη της περιοχής.

Για να αντιμετωπίσουμε αυτό το έλλειμμα πρέπει να αναδείξουμε την πληροφόρηση για να ευαισθητοποιηθούμε, ευαισθητοποιώντας και άλλους μαζί, σαν εθελοντές και εδώ σημαντικό ρόλο στην περιοχή παίζουν οι περιβαλλοντικές ΜΚΟ, οι εθελοντικές οργανώσεις, όπως και άλλες εθελοντικές οργανώσεις, που συνδέονται επίσης με την πολιτική προστασία από φυσικές καταστροφές, με την πολιτιστική δραστηριότητα ή άλλες πλευρές, που κάνουν την περιοχή αυτή αξιοσημείωτη για τους κατοίκους και τους επισκέπτες.

Μαζί με την παιδεία βέβαια (ιδιαίτερα την περιβαλλοντική και την τοπικά ιστορική και αισθητική) χρειάζεται η αφύπνιση της φαντασίας και του εθελοντισμού των ιδεών και των δράσεων, η συνεργασία των φορέων, με πρωταγωνιστή την Αυτοδιοίκηση και επίσης ο σεβασμός στον νόμο και η νομιμότητα σε συνάρτηση με τα έργα για την ανάδειξη της ποιότητας και της επισκεψιμότητας του περιβάλλοντος, ώστε οι άνθρωποι της δουλειάς και της επιχειρηματικής δράσης να το αγαπήσουν και να το δουν σαν μια πηγή πλούτου και βιώσιμης ανάπτυξης.

Το σημαντικότερο είναι να συμφωνήσουμε όλοι, γύρω από την αξία και την ανάδειξη της περιοχής του Σπερχειού και του Μαλιακού, έτσι ώστε να συγκροτήσουμε μια πράσινη αμ-

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

φικτιονία βιώσιμης ανάπτυξης και να συγκροτήσουμε ένα φορέα διαχείρισης, παρακολούθησης και προστασίας, του γόνιμου φυσικού περιβάλλοντος.

Μέχρι τώρα σημαντικός υπήρξε ο ρόλος των μη κυβερνητικών οργανώσεων και των ευαισθητοποιημένων πολιτών καθώς και των μέσων μαζικής ενημέρωσης παράλληλα με το ρόλο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, της επαγγελματικής κατάρτισης και των κέντρων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης Στυλίδας και Υπάτης.

Πρέπει δε ιδιαίτερα να μνημονεύσουμε το Life – Φύση που υλοποιήθηκε στην περιοχή, όπως και τα ερευνητικά προγράμματα του ΕΚΘΕ, (Εθνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών και του τμήματος εσωτερικών υδάτων), του Πανελληνίου Συλλόγου Ωκεανογράφων, του ΙΓΜΕ, και της ΥΕΒ του ΕΘΙΑΓΕ, του ΕΚΒΥ, των Πανεπιστημίων όπως το Πανεπιστήμιο της Αθήνας, του ΥΠΕΧΩΔΕ καθώς και πλήθος άλλων φορέων συμπεριλαμβανομένων των Δασικών και των άλλων αρμόδιων υπηρεσιών και ιδιαίτερα της Διεύθυνσης Φυσικού Περιβάλλοντος.

Η κατάσταση παρ’ όλα αυτά είναι προβληματική και αβέβαιη, όχι όμως μη αναστρέψιμη.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

Κεφ 15. Η συνολική στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης στο χώρο του Σπερχειού – Μαλιακού.

Α. Βασικά σημεία για την Οικονομική Θεώρηση του Περιβάλλοντος & της Προστασίας του.

1. Πόροι για το περιβάλλον Δημόσιος Κοινωνικός & Ιδιωτικός Τομέας (Αγορά)

2. Κόστος Προστασίας Διατήρησης:

- α). Περιοριστικές ρυθμίσεις κοινωνικοοικονομικές
- β). Φύλαξη – εφαρμογή & τήρηση του νόμου

3. Αντιστάθμιση κόστους με:

- α). Οικονομίες κλίμακας
- β). Εξωτερικές οικονομίες
- γ). Αξιοποίηση ευκαιριών και επιχειρηματικής δυναμικής.

Κρίσιμες έννοιες – ΣΤΑ (συστημική ανάδειξη ταυτότητας), συγκριτικό πλεονέκτημα, ποιότητα, καινοτομία, αειφορία και αποσύνδεση.

4. Η ποιότητα του περιβάλλοντος & του προϊόντος ως πεδίο νέας ζήτησης & δυναμικής στις αγορές.

5. Ο περιβαλλοντικός εκσυγχρονισμός της παραγωγής & των υποδομών ως καλύτερης κατανομής, μακροχρόνια, των παραγωγικών πόρων.

6. Η περιβαλλοντική ασφάλεια & πρόληψη ως μείωση του περιβαλλοντικού ρίσκου & του κόστους περιβαλλοντικής κρίσης & απαξίωσης.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

7. Η ποιότητα του περιβάλλοντος ως κοινωνικό & πολιτιστικό εισόδημα & πυλώνας ανθρωπίνου κεφαλαίου.

8. Η περιβαλλοντική ταυτότητα ως κέντρο αναφοράς της βιώσιμης ανάπτυξης & αντίποδας της άτυπης ανάπτυξης.

Β. Τα επίκεντρα – Θεμελιώδη Χαρακτηριστικά του Οικοσυστήματος Σπερχειού – Μαλιακού

1. Τα ύδατα & η λεκάνη απορροής του Σπερχειού.
2. Τα πλατανοδάση.
3. Ο Υδροβιότοπος στο Δέλτα & η παράκτια ζώνη του Μαλιακού & η Ορνιθοπανίδα.
4. Ο Ελληνοπυγόστεος & οι βιοτοπικές εστίες του.
5. Τα αγροτικά & οικιστικά τοπία & συστήματα.
6. Τα περιβάλλοντα όρη.
7. Οι ιαματικές πηγές.

Γ. Τουριστικοί άξονες

1. Αισθητικός & Εποχικός Πλουραλισμός.
2. Πεδία εναλλακτικού & ήπιου τουρισμού (περιλαμβάνοντας και τα οικοτουριστικά)
3. Ιαματικές πηγές.
4. Προϊόντα με ταυτότητα & ποιότητα.

Δ. Εργαλεία ολοκλήρωσης & ανάδειξης

1. Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας.
2. Κοινωνική & Περιβαλλοντική Ευθύνη.
3. Σύστημα εθελοντικής προσαρμοστικότητας - Σχήμα Διαβούλευσης Ατζέντα 21.
4. Σύστημα διπλής Επιστημονικής Παρακολούθησης & Συνδρομής.
5. Διαδικασίες περιβαλλοντικής προσαρμογής & πιστοποίησης της παραγωγής.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

6. Επικαιροποίηση και αξιοποίηση της μεγάλης κλίμακας πολιτιστικής κληρονομιάς / Αμφικτυονικός Χώρος – Μυθιστορία – Ιστορικό Τρίγωνο.
7. Ήπιες υποδομές ανάδειξης του περιβάλλοντος.
8. Ανάπτυξη Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας.
9. Ολοκληρωμένη Περιβαλλοντική Πολιτική – βασισμένη στην πληροφόρηση και στην κατανόηση του διαχειριστικού σχεδίου..
10. Επιχειρησιακό Στρατηγικό Σχέδιο μακράς που να επενδύει στο περιβάλλον & τους ανθρώπινους πόρους – οι ιδέες της ανάπτυξης να οικοδομηθούν πάνω στην περιβαλλοντική αυτοσυνειδησία & ταυτότητα με διάλογο & συναίνεση.
11. Περιβαλλοντική εξομάλυνση των επιχειρήσεων & των παραγωγικών μονάδων.
12. Δημιουργία Τοπικού Πολιτιστικού Πλούτου – Πλεονάσματος.

Ε. Στόχος μια προστατευόμενη περιοχή πολιτική & πρωτοπόρος με καλές πρακτικές Συνεννόησης & Περιβάλλοντος & με υψηλή Κοινωνικο-Οικονομική βιωσιμότητα.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεωργακέλλος Δημ, Καρβούνης Σωτήρης «Διαχείριση του Περιβάλλοντος & Βιώσιμη Ανάπτυξη» Εκδόσεις ΑΘ.Σταμούλης.
- Ζήσης Ιωάννης «Πράσινο Επιχειρείν» Εκδόσεις Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.
- ΥΠΕΧΩΔΕ, «Προδιαγραφές & πρότυπα μελετών προστατευόμενων περιοχών & φορέων διαχείρισης» www.minenv.gr
- ΥΠΕΧΩΔΕ Ειδική περιβαλλοντική μελέτη «Κοιλάδα και εκβολές Σπερχειού - Μαλιακός κόλπος GR 2440002» 1998.
- ΥΠΕΧΩΔΕ, «Προστατευόμενες φυσικές περιοχές, προς ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης», ΥΠΕΧΩΔΕ 2003.
- Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε «Η ανάδειξη του περιβάλλοντος ως παράγοντα ανάπτυξης στο μεσογειακό χώρο» Εκδόσεις «Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε» 2001
- Γρηγορίου Π, Σαμιώτης Γ, Τσάλτας Γ. «Η Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη/ Νομική και Θεσμική Διάσταση» Εκδόσεις «ΠΑΠΑΖΗΣΗ» 1993
- ΠΑΝ.Δ.ΟΙΚ.Ο - ΚΕΔΚΕ (Πρακτικά συνεδρίου στη Σάμο 2003) «Πράσινη επιχειρηματικότητα»
- Λαζαρέτου Θ, Καρέτσος Γ «Προστατευόμενες Φυσικές περιοχές», «Προδιαγραφές μελετών διαχείρισης περιβάλλοντος οικολογικά ευαίσθητων περιοχών» Εκδόσεις «Γεν. Γραμματεία Νέας Γενιάς / ΕΚΚΕ» 2002
- Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο (Τομέας Υδατικών Πόρων), Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, «Ολοκληρωμένη Διαχείριση Ποτάμιου Οικοσυστήματος Σπερχειού» 1996.
- Πρακτικά Ημερίδας «Αμφικτυονίες-Χθές – Σήμερα – Αύριο» ΛΑΜΙΑ 2001.

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

- Ζήσης Ιωάννης, Νάτσιος Δημήτριος & Παπαμίχος Δημήτριος «Τουριστικός Οδηγός Φθιώτιδας» ΛΑΜΙΑ 1997. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φθιώτιδας.
- Μάργαρης Βασίλης «Πολυοδηγός – Φθιώτιδα Λαμία» ΛΑΜΙΑ 2000.
- Καπνιάς Γ. Δημήτριος «Η κοιλάδα του Σπερχειού στο χωρόχρονο» ΠΑΤΡΑ 2000.

Χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις

- Υπουργείο ΠΕΧΩΔΕ (ΕΠΠΕΡ) <http://www.minenv.gr>
Επιχειρησιακό πρόγραμμα «Οδηγοί, άξονες, λιμάνια, αστική ανάπτυξη. <http://www.epoalaa.gr>
- Υπουργείο Ανάπτυξης <http://www.ypan.gr/>
ΕΠΑΝ <http://www.ypan.gr/kps/index.htm>
- Υπουργείο Αιγαίου <http://www.ypai.gr>
- Υπουργείο Γεωργίας <http://www.minagric.gr/>
Επιχειρησιακό πρόγραμμα Αλιείας 2000 / 6
<http://www.minagric.gr>
- Υπουργείο Μεταφορών & Επικοινωνιών
Επιχειρησιακό πρόγραμμα «Σιδηρόδρομοι και οι συγκοινωνίες στα Αεροδρόμια» <http://www.saas.gr>
- Υπουργείο Πολιτισμού <http://www.culture.gr>
- Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας <http://ygeia-pronoia.gr>
- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων <http://epeaek.gr>
- ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας <http://www.stereaellada.gr>
- Νομαρχία Φθιώτιδας <http://www.nafthiotidas.gr>
- Παν. Δίκτυο Οικολογικών Οργανώσεων (ΠΑΝ.Δ.ΟΙΚ.Ο) <http://www.eco-net.gr>
- Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών <http://www.ekke.gr>

“ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΗ”

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΜΚΟ ΣΟΛΩΝ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΜΚΟ

Copyright – ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ & ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ
ΣΟΛΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΜΚΟ